

GÖTEBORGS UNIVERSITET

**Hur elever med annan etnisk bakgrund konstruerar sin
egen identitet**

Roxana Rossel

Inriktning: LAU395

Handledare: Joakim Forsemalm

Examinator: Kajsa Eriksson

Rapportnummer: VT12 - 6030 - 07

Abstract

Examensarbete inom lärarutbildning

Titel: Hur elever med annan etnisk bakgrund konstruerar sin egen identitet

Författare: Roxana Rossel

Termin och år: Vårterminen 2012

Kursansvarig Institution: Sociologiska institutionen

Handledare: Joakim Forsemalm

Examinator: Kajsa Eriksson

Rapportnummer: VT 12 – 6030 - 07

Nyckelord: Identitet, mångkulturell, flerspråkighet,

Sammanfattning

I detta arbete lade jag fokus på att undersöka hur elever med annan etnicitet förhåller sig till sin omgivning samt hur dessa elever konstruerar sin identitet och på vilket sätt elever uttrycker sig. Anledningen till att jag valde att fokusera på detta var min egen bakgrund samt erfarenheter under min VFU inom lärarutbildning. Jag märkte att elever med annan etnicitet befinner sig mellan två världar. Uppsatsens syfte var att synliggöra skolans möjligheter och svårigheter inför minoritets elever.

För att kunna undersöka hur de förhåller sig till sin omgivning och på vilket sätt de uttrycker sin identitet utförde jag arbetet i form av gestaltungsarbete. Detta anknytar jag till läroplanen, litteratur samt observationer, dokumentering, reflektioner och fotografering. Mitt resultat visar att lärarens inställning spelar en stor roll för att dessa elever ska kunna lyckas i skolan. Läraren ska erkänna olika kulturer. Gamla som nyexaminerade lärare behöver ha större beredskap för att kunna möta elever med annan bakgrund och hjälpa dessa elever att stärka sin identitet

Innehåll

1.	Inledning	4
	Syfte frågeställningar	5
2.	Teoretisk bakgrund	5
	Förankring i styrdokumentet	5
	Lgr 11	6
	Barnkonvention	6
	Teoretiska utgångspunkter	7-8
	Identitet	7
	Språk associeras med identitet	9
	Flerspråkighet	9
	Skolans roll	10
3.	Metod	11
	Fältarbete	11
	Material	12
4.	Resultat	13
	Gestaltningssprocess	13
	Intervjuer	16-17
5.	Sammanfattning	18
6.	Litteratur och källförteckning	19

1. Inledning

Det svenska samhällets internationalisering och den växande rörligheten över nationsgränserna ställer höga krav på människors förmåga att leva med och inse de värden som ligger i en kulturell mångfald. Medvetenhet om det egna och delaktighet i det gemensamma kulturarvet ger en trygg identitet som är viktig att utveckla tillsammans med förmågan att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar. Skolan är en social och kulturell möteplats som både har en möjlighet och ett ansvar för att stärka denna förmåga hos alla som arbetar där.¹

Sverige är ett mångkulturellt land idag och en stor del av invånarna har en annan bakgrund. Detta innebär att den svenska skolan står inför en stor utmaning nu när många elever har utländsk bakgrund. I det nya läroplanen Lgr 11 framgår det att man ska kunna se skolan som en arena för lärandet där alla möts oavsett nationalitet och social bakgrund. Och detta ställer självklart högre krav på dagens lärare, att kunna möta mångfalden och sammanföra det åtskilda. Förhållningssättet och värderingar hos läraren har stor betydelse och är avgörande för elevens möjligheter att lyckas i skolan.

Lärarens roll är att ha en positiv inställning gentemot sina elever och att de ska kunna erkänna olika kulturer med en undervisning som bygger på ömsesidighet och respekt. Man ska kunna sätta eleven i centrum där erfarenheter och kunskaper aktiveras vilket leder i sin tur till att man skapar engagemang som kan leda till ett meningsfullt sammanhang. Gamla som nyexaminerade lärare behöver ha större beredskaper om hur de kan bemöta elever med utländsk bakgrund och hjälpa dessa elever att stärka sin identitet som man kan känna sig trygg med. Bakgrunden till denna uppsats baserades på de subjektiva erfarenheter som jag fick under min VFU i mångkulturella klasser. Min egen bakgrund samt erfarenheterna och upplevelserna har med stor sannolikhet påverkat mitt val av uppsatsämne. Jag uppmärksammar elever med en annan etnisk bakgrund som kan känna sig klivna för att de

---

¹ Läroplan (2011). *Lärarens handbok*. Lund. s.42

befinner sig mellan två världar och detta kan leda till att de kan hamna i en identitetskris som försvarar att bygga upp sin identitet.

Utgångspunkten för att kunna genomföra min idé i ett gestaltande examensarbete var att undersöka på vilket sätt elever med annan bakgrund uttrycker sig och även se hur de förhåller sig till sin stadsdel samt på vilket sätt de identifierar med sin omgivning. Platsen jag valde blev en skola som ligger i ett segregerat område. Skolan har en internationell prägel med elever med olika nationalitet. Efter att jag fick en godkännande för att kunna utföra själva gestaltandet tilldelades jag en utställningsplats där elever fick en möjlighet att uttrycka sig i form av klotter. För att det skulle utföras använde jag mig av dukar och tuschpennor. Och arbetet omfattade även observationer och så klart reflektioner om mina nya erfarenheter och upptäckande. Arbetet har blivit dokumenterat med hjälp av en kamera. Jag vill understryka att jag fokuserar det positiva med klotter i mitt arbete.

Syfte – frågeställningar

Syfte med det här arbetet är att undersöka på vilket sätt elever med annan bakgrund uttrycker sig i sin omgivning och se hur de står i förhållande med sin stadsdel. Vad händer egentligen när man söker grupptillhörighet och identitet. Detta undersöks med hjälp av följande frågeställning:

- Hur uttrycker sig elever med annan bakgrund i förhållande till sin omgivning?
- Hur elever med annan bakgrund konstruerar sin identitet?

2. Teoretisk bakgrund

Vi lever i en föränderlig tid på grund av en snabb utveckling i det postindustriella samhälle vilket gör att man känner sig vilse och det är svårt orientera sig i samtiden. Nu som aldrig förr har identitetsfrågor en större roll i samhället och det kan bero på att det är en stabil grund för individen. Omgivningens förväntningar kan utgöra en stor betydelse i skapandet av en trygg identitet och på så sätt kan det leda till att det påverkar människors insikt och vetande såsom deras känslor och åsikter.

Jag kommer att lyfta fram teorier och forskning som är förankrat med mitt syfte av arbetet. De olika punkter som ska behandlas ska utgå ifrån styrdokumentet, barnkonvention, språk, flerspråkighet och etnicitet.

Förankring i styrdokument

Inledningsvis förankras studien i styrdokument, *Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet Lgr 11* samt *Barnkonventionen*.

Lgr11

Skolan är idag en mångkulturell plats där alla möts oavsett nationalitet och social bakgrund. Det står skrivet i den nya läroplanen på följande sätt:

Det svenska samhällets internationalisering och den växande rörligheten över nationsgränserna ställer höga krav på människors förmåga att leva med och inse de värden som ligger i en kulturell mångfald. Medvetenhet om det egna och delaktighet i det gemensamma kulturarvet ger en trygg identitet som är viktig att utveckla tillsammans med förmågan att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar. Skolan är en social och kulturell möteplats som både har en möjlighet och ett ansvar för att stärka denna förmåga hos alla som arbetar där.²

I Lgr 11 står att ”Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning”. Det står även att ”var och en som verkar inom skolan ska också främja aktning för varje människas egenvärde och respekt för vår gemensamma miljö”. ”Skolans uppgift är att låta varje enskild elev finna sin unika egenart och därigenom kunna delta i samhällslivet genom att ge sitt bästa i ansvarig frihet”.³

Barnkonventionen

Guadalupe Francia docent i pedagogik vid Uppsala universitet poängterar att skolan ger idag extremt fokus på olikheter och har inga förväntningar på elever med annan bakgrund⁴. I skolinspektionens rapport visas också de etiska problem i skolor som är belägna på förorten. Det finns en tendens att neutralisera elevernas olikheter och dessutom utträttat Sverige inte barnkonventionens krav, detta ger ingen stöd för elever med annan etnisk bakgrund. Rapporten betonar att skolan ska vara den plats som elever ska kunna utveckla efter sina förutsättningar och betraktas som en resurs.⁵

---

² Läroplan (2011). *Lärarens handbok*. Lund. s.42

³ Ibid, s.41

⁴ Francia Guadalupe. *Alla barn får inte likvärdig utbildning i Sverige*. 2011-11-02 (www.newsmill.se) hämtad 2012-05-10

⁵ Barnombudsmannen. *Remisyttrande över betänkandet*(SOU 200:1). En uthållig demokrati. 2000-12-27 (www.barnombudsmannen.se) hämtad 2012-05-10

Förutom styrdokumenterna Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet Lgr11 finns ett annat dokument som överensstämmer med FN:s barnkonvention. Skolan ska också kunna implementera barnkonventionens krav på ett lämpligt sätt för att kunna hjälpa och stödja elever med annan etnisk bakgrund. I artikel åtta framgår det på följande sätt:

1. Konventionsstaterna åtar sig att respektera barnets rätt att behålla sin identitet, innefattande medborgskap, namn och släktförhållanden såsom dessa erkänns i lag, utan olagligt ingripande.
2. Om ett barn olagligt berövas en del eller hela sin identitet, skall konventionsstaterna ge lämpligt bistånd och skydd i syfte att snabbt återupprätta barnets identitet.⁶

Teoretiska utgångspunkter

Identitet

Knud Illeris, professor i pedagogik vid Danmarks Universitet tar i sin bok *Lärande* upp om Psykoanalytikern Erik H. Eriksson som ger en central uppfattning till identitetsbegreppet i sin bok *Ungdomens identitetskriser*. Erik H. Eriksson framhåller att identitet är en upplevelse om att vara "densamme" alltså att man ska känna igen ens självbild, oberoende av plats och tid. Man ska kunna känna igen sig själv också som "den samme" när man samspelar och kommunicerar med andra människor, det är kärnan i människans identitet. Han hävdar också att identitetsutveckling sker i ungdomsfasen och det kan vara ett avgörande moment. Om människan inte kan finna sig själv under denna fas kan en identitetsförvirring uppstå⁷.

Knud Illeris, hävdar att man ska vara medveten om att "det livshistoriska perspektiv lätt kan komma att stanna vid tillbakablickande, eftersom livshistorien med nödvändighet ligger bakåt i tiden". Då blir det en enkelriktad utveckling, däremot om man ger fokus på de "dynamiska och framtidsinriktade faktorer" kan man utveckla ett framtidsperspektiv som kan leda till att man fokuserar i de aktuella problemen. och att *initiativkraften* inte sätts i frågor som "vem är jag?" och "varifrån kommer jag?" utan frågor som "vad kunde vara bättre för mig?" och "vart vill jag komma"⁸.

---

⁶ Läroplan (2011). *Lärarens handbok*. Lund. s.299

⁷ Illeris knud (2011). *Lärande*. Lund. s. 163

⁸ Ibid), s. 170

Människans identitet uppbyggs av de olika roller som man införskaffat genom livet och som är viktig del av ens självbild. Identiteten beskrivs ur tre olika perspektiv alltså vem och hur man är och vem man vill vara. Seija Wellros, universitetsadjunkt och psykolog vid lärarhögskolan i Stockholm, tar upp Lange & Westin definition som påstår att det finns en distinktion mellan subjektiv identitet och objektiv identitet. Med subjektiv identitet menas att man bildar sin egen bild i de olika sociala interaktionerna i omgivningen och man har en känsla att vara en unik individ. Med objektiv identitet menas att man skapar sin identitet genom andras föreställningar alltså man behöver en *tydlig skiljelinje* för att kunna *definiera* sig med andras ögon.⁹

Wellros påpekar att Lange & Westin hävdar att man finner sin identitet genom kön, religion yrke, ålder, etnisk ursprung och nationalitet. Sociologen Giddens Anthony hävdar att *identiteten är ett resultat av ständiga reflexiva processer*,¹⁰ och att på så sätt skapar man sin självuppfattning som består av två delar *självkänslan* och *självbild*. Dessa två delar tar Gabriela Alexandersson upp i sin C uppsats som bildar människans totalidentitet. Kultur, religion, social klass och etnicitet ingår i människans subidentitet som är en del av människans totala identitet. Subidentiteter grundar sig i människans ambitioner, föreställningar, samvete som man kan finna i sitt inre.¹¹

Kerstin Von Brömssen, universitetlektor i religionsvetenskap vid Göteborgs universitet i sin avhandling tolkningar, förhandlingar och tystnader tar upp Stuart Halls definition som konstaterar att identitet är något som är i konstant process och som kopplar till unga *immigranter och andra generationens invandrare* som i sin tur har olika erfarenheter som de tagit till sig utifrån olika kulturella kontext som kan leda till att de kan *föreana, förhandla* men samtidigt *överskrida och omforma* i de olika kontexterna.¹²

Han påpekar att:

*Förändrade livsvillkor genom migration och skiftande uttryck av assimilation eller integrationsprocesser kan således sätta igång starka och mångfacetterade krafter, vilka kan förstärkas genom många motstridiga krav i och från det "nya landet"*¹³

---

⁹ Wellros Seija (1998). *Språk, kultur, och social identitet*. Lund. s. 116-118

¹⁰ Illeris Knud (2011). *Lärande*. Lund. s. 168

¹¹ Gabriela Alexandersson. *Kärlekens makt*. En studie om hur kärlek förhållande påverkar studiemotiverade tjejjers identitet och attityd till skolan. Söderström högskolan
sh.divaportal.org/smash/get/diva2:353099/FULLTEXT01. S.10-11 hämtad 2012- 05 -14

¹² Von Brömssen Kerstin. *Tolkningar förhandlingar och tystnader*. Elevers tal om religion i det mångkulturella i postkoloniala rummet. (2003) Acta Universitatis Gothoburgensis S. 67 (gupea.ub.gu.se) hämtad 2012-05-15

¹³ Von Brömssen Kerstin. *Tolkningar förhandlingar och tystnader*. (2003). s. 67 hämtad 2012-05-15

Nader Ahmadi, docent sociolog vid Stockholms universitet diskuterar hur man konstruerar sin jag uppfattning. Han betonar att människans identitet blir påverkad varje gång man möter en ny kulturell miljö. Om distansen mellan kulturerna är stora kan det leda till att människans värdesystem inte har någon betydelse alls i den *nya samhälle* och att det blir svårt för människan att kunna *identifiera sig med det nya samhällets sociala grupper som i sin tur leder till marginalisering*. Han påpekar att invandrarungdomarna måste kunna återvinna sin känsla av inre integritet för att övervinna *identitetskrisen*. Dessa ungdomar behöver få ett socialt erkännande och *samhället* ska kunna ge dem den möjligheten.¹⁴

Språk associeras med identitet

Språk är inte något som man lär sig automatisk utan det formas i en konstant interaktion med andra. Genom språket skapar man en samhörighet med andra som har en liknande tradition, språk och historia. Det ger en möjlighet att man kan kommunicera mellan människor. Det är ett redskap som hjälper oss att resonera och kunna dra slutsatser. Språket ger vårt tänkande och vårt handlande, betydelse och mening, Genom språket får vi tillträde till de olika händelser och det ger oss möjligheten att tala om det icke- *närvarande* och om det *abstrakta* företeelser och på så sätt dela andras erfarenhet med hög precision och vara en del av att utforma sin verklighet.¹⁵

Seija Wellros anser att språket kan användas som ett sätt att visa sitt territorium och utestänga andra som inte tillhör gruppenssamhörighet. Samtidigt poängterar Wellros att det värdeneutrale kontext inom det sociala interaktion inte har någon betydelse men dessvärre så fort man hör att någon bryter på annat språk fastställer man att *han i etnisk bemärkelse inte tillhör den egna "vi – gruppen"*.

Hon tar upp ett exempel för att representera gruppstillhörighet:

Då du någon av de efrimitiska flyktingarna sade: "Låt mig komma över", frågade Gileads män honom: "Är du en äfrimit?" Om han då svarade nej, så sade de till honom: "Säg schibbolet". Sade han då "sibbolet", därför att han icke nog lade sig vinn om att uttala ordet rätt, så grep de honom och högg ned honom där vid vadställena över Jordan.¹⁶

---

¹⁴ Ahmadi Nader (2003). *Ungdom, kulturmöten, identitet*. s. 49-52

¹⁵ Dysthe Olga (2003). *Dialog, samspel och lärande*. s 220

¹⁶ Wellros Seija (1998). *Språk, kultur, och social identitet*. Lund. s.155

Flerspråkighet

Inger Lindberg professor i svenska som andra språk vid Göteborgs universitet framhåller att i vissa delar av världen t.ex. Afrika använder invånarna mellan två, tre, och fyra språk. Det är en fördel att kunna växla mellan de olika språken. Enspråkighet kan vara ett problem i dessa länder däremot i Sverige finns det ett vis motstånd gentemot flerspråkighet. Skolan ser på flerspråkighet som något besvärligt och problematiskt.

Inger Lindberg tar upp en beskrivning om Mikael Niemis bok *Populärmusik från Vittula*

Det var en uppväxt av brist. Inte en materiell sådan, där hade vi så att vi klarade oss, utan en identitetsmässig. Vi var inga. Våra föräldrar var inga. Våra föräldrar hade betytt noll och intet för den svenska historien. Våra efternamn kunde inte stavas än mindre uttalas av det fåtal lärarvikarier som sökte sig upp från det riktiga Sverige./.../ Vi gick med tårna utåt. Vi bröt på finska utan att vara finnar, vi bröt på svenska utan att vara svenskar. Vi var ingenting.¹⁷

I den här beskrivningen om tornedalska skolbarn visar att skolan skapade sig en bild som utgick ifrån ett bristperspektiv grundat på *vad eleverna inte var, hade och kunde*. Det finns en liknande attityd i dagens skola, man ser flerspråkighet som något negativt och att man betraktas som ett hinder snarare än tillgång. Olika språket har olika status och att tala engelska tyska och franska som har högre status har en stor betydelse däremot minoritetsspråken har en lägre status i samhället som i *sin tur kan tas till intäkt för diskriminering och social exkludering* Hon hävdar också att minoritetsspråkstalare är tvungna att lära sig det majoritetsspråk som *talas av en dominerande grupp* och överge sitt modersmål för att kunna fungera i samhället. Flerspråkiga elever måste ses som en stor tillgång för samhället och även göra nytta av de värdefulla kunskaper och resurser som de bär med sig.¹⁸

Skolans roll

Ove Sernhede, forskare vid Göteborgs universitet skriver i sin artikel att skolan ska ses som en central plats i *unga människors sökande*. Och att det dessvärre inte är skolan den plats som unga söker sig till. Han anser också att det oerhört viktig att skolan ska *”sträva efter att vara en del av och förstå sin samtid”*. Men tyvärr är skolans svårighet att fånga upp vardagsvärlden

---

¹⁷ Forsell Anna (2007). *Pedagogerna*, s. 326

¹⁸ Ibid, s. 318,342

från ungdomarna samt att kunna bemöta elevernas *behov av orientering i en disorienterad värld*. Vi är på väg in i en ny era i mänsklighetens historia, folk flyttar på sig som aldrig förr, då har skolan en uppgift att förbereda elever för det okända för att de sedan kunna leva sig in i andras villkor och skapa en förståelse.¹⁹

Nader Ahmadi, hävdar att ”många invandrarungdomar behöver få hjälp med att hitta sin egen identitet som är oberoende av familjens, kulturens eller majoritetssamhällets påtvingade identiteter”. Han hävdar att människan upplever att det finns motsättningar bland samhällets kultur och den kultur som internaliseras genom primär socialisation kan påverka att människan inte upplever en helhet och inre integritet, som i sin tur leder till att människans värdesystem kollapsar. Ahmadi poängterar att man ska uppmärksamma dessa ungdomars starka sidor och att man måste lyfta fram den kulturella mångfalden och kunskaper som kan utvecklas med andra kulturer.²⁰

Pirjo Lahdenperä, professor i interkulturell pedagogik hävdar att problemet som existerar i skolan med elever med utländsk bakgrund är att läraren behandlar de med *rädsla* och *misstänksamhet* och det leder till att man skapar en otrygg lärande miljö. Men för att kunna motverka osäkerheten borde läraren försöka lära känna sina elever, vara nyfiken på vad som ryms inom sina elever och se vilka de faktiskt är. Och inte se de här eleverna som bärare av problem och skolsvårigheter.²¹

3. Metod

I det här kapitlet kommer jag att redogöra hur min studie genomfördes. Jag börjar med mitt val av metod och sedan hur jag gjorde mitt urval. I detta arbete utgår jag ifrån ett empiriskt material, fältobservationer och kvalitativa intervjuer som har ändamålet att svara på mitt syfte och frågeställningar.

Fältarbete

I detta examensarbete har jag undersökt på vilket sätt elever med annan bakgrund uttrycker sig i sin omgivning. Undersökningen utfördes i form av ett gestaltande arbete med fokus på

---

¹⁹ Lundegren Ulf (red). *Uttryck, intryck, avtryck*. Lärande, estetiska uttrycksformer och forskning. Ove Sernhede. Skolan och populärkulturen. Ungdomskultur. (www.cm.se) 4:2006. S. 12-13 hämtad 2012-05-15

²⁰ Ahmadi Nader (2003). *Ungdom, kulturmöten, identitet*. s. 12

²¹ Anna Forssell (2007). *Boken om pedagogerna*. s. 325

vilket sätt dessa elever uttrycker sin identitet. Och för att kunna söka svar på mina frågeställningar och syfte har jag också använt mig av deltagande observationer och intervjuer. För att kunna genomföra detta arbete har jag använt av mig etnologisk fältarbete som metod. Inom etnologiskt fältarbete, empiri definieras det som *erfarenhetsbaserad beskrivning av verkligheten* och att all empiri kan man säga är teoriimpregnerad.²² Den här metoden kan utföras i de olika sociala miljöerna, man studerar alltså världen på nära håll. Med fältarbete syftar man inte bara *ett metodologiskt förhållningssätt*, utan också att det blir en personlig upptäcksresa för undersökaren som har möjlighet att se hur andra lever och bli medveten om sin egen kulturella mönster. Fältarbete är en läroprocess då det innebär att man kan *omdefiniera delar av dess avgränsningar och utgångspunkter*.²³

Material

Från första början var idén att genomföra en undersökning med två skolor med mål att hitta likheter eller möjligtvis skillnader. Ena skolan ligger i ett segregerat område med elever med utländsk bakgrund och den andra är belägen på ett svensk område. Tyvärr gick det inte som planerat för att skolan som ligger på ett svensk område kom med olika bortförklaringar. Då genomförde jag studien på den skolan som ligger i förorten. Där jag hade min verksamhetsförlagda utbildning vilket gjorde att jag fick möjligheten att vara tillräckligt länge.

Efter att jag fick ett godkännande för att kunna genomföra själva gestaltandet tilldelades jag en utställningsplats där elever fick en möjlighet att uttrycka sig i form av klotter. Min tanke med detta arbete var att undersöka hur elever med annan bakgrund uttrycker sig i förhållande till sin omgivning samt hur elever med annan bakgrund konstruerar sin identitet. Detta arbete omfattade även observationer och reflektioner om mina nya erfarenheter samt upptäckande. Arbetet har blivit dokumenterat med hjälp av en kamera. I fältarbete kan bilden vara ett material som parallellt med intervjuer och observationer som kan bidra till analys.²⁴ Jag har också anknutit mitt arbete till teoretiska utgångspunkter, styrdokumentet och FN:s barnkonvention.

Med intervjuer som metod får man människors personliga erfarenheter, sina tankar och upplevelser som står i centrum. *Intervjuer kan utföras med eller utan förväg formulerade och*

---

²² Kaijser. & Öhlander (1997). *Etnologiskt fältarbete*. s.19

²³ Kaijser. & Öhlander (1997). *Etnologiskt fältarbete*. s.38

²⁴ Ibid, s.115

*nedskrivna frågor.*²⁵ Den kvalitativa intervjun genomfördes med färdiga frågor, jag hade tänkt igenom vad jag exakt ville veta i förväg men det skulle inte följas i strikt ordning och förhoppningsvis skulle leda till följdfrågor.

Jag utgick från kvalitativ undersökning med elever från grundskolan, jag ställde då dessa frågor:

1. Tror du det är lättare att klottra på ett ställe som är hel tomt eller på ett ställe där det redan klottrat?
2. Vad var det dina första tankar när du såg att man skulle kunna klottra?
3. Vad kände du?
4. När du klottrade ville du skriva, rita eller tänkte du på något särskilt?

Frågorna besvarades muntligt vilket jag redovisar i resultatdelen som följer. Svaren är direktciterade från eleverna.

4. Resultat

Gestaltningprocess

Under detta avsnitt kommer jag att redogöra resultatet av min gestaltningprocess med identitet som fokus. För att kunna utföra projektet tog jag kontakt med en skola som är beläggen i förorten. Projektet syftade till att använda klotter som ett verktyg för att kunna undersöka på vilket sätt elever med annan bakgrund uttrycker sig, se hur de står i förhållande med sin stadsdel, finns Sverige med? eller landet som föräldrarna kommer ifrån? Eleverna fick en möjlighet att uttrycka sig i form av klotter. Och för att kunna ha en bättre förståelse över klotter skulle jag experimentera med mig själv, alltså klottra på liknande sätt. Men eftersom klotter är ett sätt att kommunicera på ett olagligt sätt genom att måla mönster, bilder på det offentliga rummet som kan leda till skadegörelse, vill jag poängtera att jag vill lyfta fram det positiva i det på den här gestaltningen.

I min gestaltningprocess funderade jag hur och på vilket sätt eleverna skulle reagera, var det en bra idé att använda sig av klotter, det återstod att se. Jag hade ingen intention att förmörka den redan utsatta område. Formen bestämdes från början att eleverna inte skulle få någon information över hur dagen skulle se ut och vad som förväntades av dem. Målet var också att

---

²⁵ Ibid, s.63

de skulle kunna uttrycka sig på sitt sätt, det var fritt att säga sitt. Jag tilldelades en utställningsplats, då kunde jag sätta igång projektet.

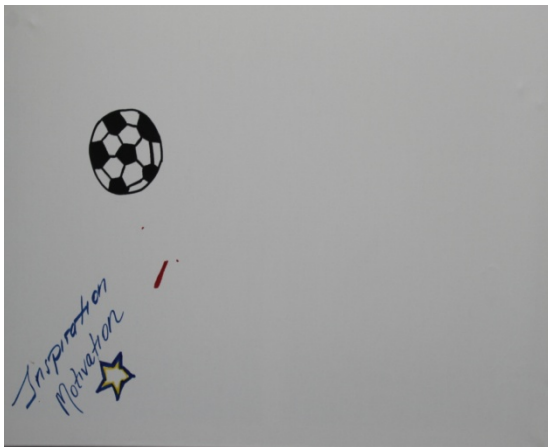
Jag kände mig förväntansfull inför den dagen då utställnings material var på plats, lite nervös så klart. För att kunna arbeta använde jag mig av tre rektangulära dukar och tuschpennor, arbetet har blivit dokumenterat med hjälp av en digital kamera. Platsen förberedde jag med ett liten skylt som stod "klottra här". Eleverna blev självklart nyfikna direkt men i början vågade ingen sig fram men när jag förklarat att de bara kunde klottra och att det inte fanns något problem kom den första gruppen och började klottra lite försiktigt.

De frågade varandra vad de skulle rita eller skriva. Jag uppmärksammade att de här eleverna inte vågade skriva vad de kände i det ögonblicket. Så jag lämnade platsen för att kunna ge den friheten att säga sitt.

När andra elever trädde fram började klottringen ta form, man märkte att när tiden gick var klottrandet mer intensiv. Jag observerade att de påverkade varandra över sitt klottrande. Det fanns vissa elever som diskuterade över sin klottring varför de skrev eller ritade, de försvarade alltså sitt klotter för de andra som såg på.

Projektet syftade till att använda klotter som ett verktyg för att kunna undersöka på vilket sätt elever med annan bakgrund uttrycker sig, se hur de står i förhållande med sin stadsdel, vad händer egentligen när man söker grupptillhörighet och identitet. I dessa områden som skolan ligger i finns stora problem med utanförskap i förhållande med andra delar i samhället. Det är fascinerande om man tänker efter att i varje ord och i varje bild finns det en människa bakom. Varje ord förmedlar idéer känslor och tankar, aldrig förr hade jag observerat klottret i det bemärkelse att var och en får säga sitt.

Bild: av R. Rossel

Bild: av R. Rossel

När jag själv experimenterade kändes det inte bra i början och det var ännu svårare att börja klottra med ett medvetet syfte. Men då upptäckte jag att jag hade möjligheten att visa mina tankar. Göra det osynliga – synligt, handledaren Nike Nilsson ansåg att jag då kunde visa ”mitt sanna jag ” Jag upplevde att man kan kommunicera med en simpel stil och att det i varje ord finns ett budskap som folk möjligtvis kommer att relatera till. Jag är säker på att det alltid finns en viss anknytning till verkligheten. När jag granskade materialet kunde jag se att de flesta elever skrev sitt namn, jag uppfattar det som ett sätt att säga att ”vi finns också”. Jag tolkar att eleverna identifierar sig med landet som föräldrarna kommer ifrån.

Intervjuer

Jag kommer i detta avsnitt att koncentrera mig på de intervjuer som jag genomförde med fyra elever på grundskolan. Under fältarbetet har eleverna inte fått någon information om vad som förväntades av dem, jag undvek att informera hur materialet skulle analyseras på grund av att det skulle styra deltagarna. Eleverna blev informerade vad syftet med intervjun var, att de skulle vara anonyma och även att de hade rätt att avbryta när de ville. Eleverna var inte myndiga och deras vårdnadshavare fick godkänna deras medverkan. På det sättet uppfylldes de fyra kraven för humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning, informationskravet, konfidentialitetskravet, nyttjandekravet och samtyckeskravet.²⁶

Jag ställde fyra frågor:

Fråga 1:

- Tror du det är lättare att klottra på ett ställe som är hel tomt eller på ett ställe där det redan klottrat?

Elev nr.1:

”Ja, det är det väl, skulle jag tänka mig (lättare att klottra på ställe som är hel tomt) Jo, alltså... Om man klottrat på ett ställe som är redan klottrat så är det lite svårt att få den man vill ha men om man klottrat på ett ställe som är helt tom kan man göra vad man vill”.

Elev nr.2:

”Jag har inte klottrat asså själv, asså aldrig klottrar med jag tror det är lättare(när det är tomt). Det vet jag inte, men det skulle nog vara samma, typ lättare (redan klottrat)”.

Elev nr.3:

”Ja, och ja det är också lätt”.

Elev nr.4:

”Ja, det är lättare på ett ställe som är tomt och svårare att klottra på ett ställe där det redan är klottrat för att det är mindre yta”.

Fråga 2

---

²⁶ Kaijser. & Öhlander (1997). *Etnologiskt fältarbete*. s. 51-52

- Vad var det dina första tankar när du såg att man skulle kunna klottra?

Elev nr.1:

"Det kan vara något roligt att göra, se vad man kan göra. Man kan klottra och lika gärna göra något".

Elev nr.2:

"Man kunde få klottra sitt namn eller något. Kan vara med de andra och ha skoj".

Elev 3:

"Det var roligt".

Elev 4:

"Frihet.....action".

Fråga 3

- Vad kände du?

Elev nr. 1

"Jag är ingen artist eller så. Jag gjorde vad jag kände i den stunden".

Elev nr. 2

"Vad jag kände...kände att alla drog dit för göra något som var roligt. Och bara klottra lite".

Elev nr.3

"Jag vet inte...".

Elev nr.4

"Jag kände ... vet inte att jag skulle klottra....."

Fråga 4

- När du klottrade ville du skriva, rita eller tänkte du på något särskilt

Elev nr.1

"Jag är ingen artist eller så.... Jag bara gjorde något".

Elev nr.2

"Jag tänkte på något särskilt..... jag tänkte för att det ska bli fint". Jag ville skriva mitt namn och lite annat".

Elev nr.3

”..... skriva mitt namn... så att alla skulle kunna se”.

Elev nr.4

”Nej... skriva mitt namn typ.....”.

Innan intervjun upplevde jag att vissa elever inte kände sig riktigt bekväma, inte heller när det påbörjades, anledningen antar jag var mest på grund av det ämnet ”klotter” är ganska känsligt ämne i samhället. Dessa elever är medvetna om att klotter är en skadegörelse som kan leda till problem. Gestaltningen var fokuserad och lyfta fram det positiva, jag hade ingen intention att förmörka det redan utsatta område med det ämnet.

5. Sammanfattning

Syftet med mitt arbete var att undersöka identitet, jag utgick från läroplanen som framgår att skolan är en plats där alla möts oavsett nationalitet och social bakgrund.

Förutom styrdokumentet existerar även FN:s barn konvention som ger riktning för skolans arbete. Jag anser att det inte är många lärare som vet hur de ska bemöta elever med annan etnisk bakgrund. Detta kunde jag se under min VFU inom lärarutbildning. Jag tycker att det saknas mer kunskap om dessa elever dessutom vet lärarna inte hur man ska hantera de olika problem som uppstår då det är lätt att hamna fel i sin undervisning.

Detta ledde till att jag valde mitt undersökningsområde. Läraren ska ge dessa elever möjlighet till att bearbeta de olika känslor som de bär med sig och det väsentliga är att kunna erkänna olika kulturer med en undervisning som bygger på ömsesidighet och respekt. Som lärare ska man inte glömma att man har ansvar gentemot dessa elever och att lärarens attityder spelar en avgörande roll för att eleven ska kunna lyckas i skolan.

En positiv inställning är alltså grunden för att kunna nå dessa elever och ta tillvara de olika erfarenheter och kunskap de har för att kunna ha en framgång med sin undervisning.

Min intervjuundersökning stödjer sig på ett underlag från ett litet antal elever som möjligtvis inte ger ett helt uppenbart resultat men som ger en uppfattning om deras tankar och upplevelser kring klottring. Man kan se i intervjun att det fanns en tanke bakom varje ord och bild som de själva inte var medvetna om, det styrker min tanke kring att det i varje ord och bild

finns en tanke bakom. Att få veta vad de tyckte och tänkte var väldigt givande. Trots tonårsåldern, då man är mitt uppe i identitetssökandet är dessa elever väl medvetna om att klottring är en skadegörelse i samhället, detta upplevde jag som positivt och anmärkningsvärt.

Gestaltningens process gav mig en möjlighet att kunna se eleven men annan bakgrund om hur de förhåller sig till det nya landet. Arbetet visar att dessa elever anknyter sig till sin stadsdel. I själva klottringen finns det inte mycket som kan relatera till Sverige men fick de tillfälle att synliggöra deras känslor och tankar i skrift. De flesta har skrivit, ritat sitt namn, det finns namn på länder, städer och orter från olika delar av världen, man kan även hitta olika beteckningar på olika språk, vilket gör att man märker direkt att skolan har en internationell prägel med elever från olika länder. Detta kan man associera till det som Seija Wellros tar upp, språket är inte något som man lär sig automatisk utan det är den kunskap som människor producerar i det alldagliga livet genom att man interagerar och kommunicerar med varandra.

Hon anser också att när språket används i vardagliga situationer skapar man en mening i interaktioner samtidigt framgår det att språket är ett redskap som hjälper oss att resonera och som gör att vi förstår vår värld. I själva klottringen kan man se att det inrymmer en öppen och verklig kontext, det betyder alltså att dessa elever inte bara skapas av språket utan skapar också sig själva med språket. Språket kan vara väsentligt för att kunna hjälpa eleven att bygga upp sin identitet men det ska vara något som inte är påtvingat och inte heller finnas en känsla av att dessa elever känner sig exkluderade från det svenska samhället. Jag anser att de här eleverna behöver förankras, de här eleverna är på väg in i det nya samhället.

Litteratur och källförteckning

Utbildningsdepartementet,(2001) Läroplaner skollag Yrkeestetiska principer. FN:s Barmkonvention. Lund: Studentlitteratur

Illeris, Knud, (2011). *Lärande*. Lund. Studentlitteratur

Wellros, Seija, (1998). *Språk, kultur, och social identitet*. Lund. Studentlitteratur

Ahmadi, Nader, (2003). *Ungdom, kulturmöten, identitet*. Stockholm

Dysthe, Olga, (2003). *Dialog, samspel och lärande*. Lund. Studentlitteratur

Forsell, Anna, (2007). *Pedagogerna*. Stockholm

Kajiser L. & Öhlander M. (1997). *Etnologiskt fältarbete*. Lund. Studentlitteratur

Digitala källor

Von Brömssen Kerstin. *Tolkningar förhandlingar och tystnader*, Elevers tal om religion i det mångkulturella och postkoloniala rummet. Elevers tal om religion i det mångkulturella och postkoloniala rummet. Acta Universitatis. 20003. s.67 (hämtad 2012-05-15)

http://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/10525/1/gupea_2077_10525_1.pdf

Lundgren Ulf (red), *Utryck, intryck, avtryck*, Lärande, estetiska uttrycksform och forskning, Vetenskapsrådets rapportserie 4: 2006. Ove Sernhede. Skolan och populärkulturen. ungdomskultur. s. 12-13 Uppsala universitet och vetenskapsrådet, (hämtad 2012-05-15)

http://www.cm.se/webbshop_vr/pdf/Rapport%204.2006.pdf

Alexandersson Gabriela. *Kärlekens makt*- en studie om hur kärlekesförhållanden påverkar studiemotiverade tjevers identitet och attityd till skolan. Södertörns högskola, Institutionen för lärarutbildning, C uppsats, Utbildningsvetenskap. s.10-11 (hämtad 2012- 05-14)

sh.diva-portal.org/smash/get/diva2:353099/FULLTEXT01

Francia Guadalupe. *Alla barn får inte likvärdig utbildning i Sverige*. Publicerad 2011-11-02

<http://www.newsmill.se/artikel/2011/10/10/alla-barn-f-r-inte-likv-rdig-utbildning-i-sverige>

(hämtad 2012-05-10)